

11 lipca 2025 r.

Szanowny Pan Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

W związku z decyzją Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska z 7 lipca 2025 r., znak DZP-WG.6401.98.2025.AS, zezwalającą Gminie Cisna na umyślne zabicie poprzez odstrzał do trzech osobników niedźwiedzia brunatnego (*Ursus arctos*) na terenie gminy Cisna w powiecie leskim w woj. podkarpackim, zwracamy się z wnioskiem o podjęcie przez Rzecznika Praw Obywatelskich działań na podstawie art. 50 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2024 r. poz. 935 ze zm.), tj. zaskarżenia ww. decyzji w związku z m.in. rażącym naruszeniem art. 56 ust. 1 pkt 1 i ust. 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm. dalej jako: u.o.p.).

Działania Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska a także władz samorządowych Gminy Cisna **są sprzeczne z art. 5 i 74 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.** (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.), które to przepisy za wartość fundamentalną uznają ochronę środowiska. Ponadto działania te naruszają zasadę zaufania obywateli do państwa wywodzoną z art. 2 Konstytucji RP wyrażającą się w oczekiwaniu przez obywateli, aby organy władzy publicznej prawidłowo stosowały obowiązujące przepisy prawa, skoro zgodnie z **art. 7 Konstytucji RP są one zobowiązane do działania na podstawie i w granicach prawa.**

Ponadto prawdopodobnie w sprawie mamy do czynienia z naruszeniem zasady "powagi rzeczy osądzonej" (wynikającej z art. 16 § 1 i art. 156 § 1 pkt 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeksu postępowania administracyjnego, Dz. U. z 2024 r. poz. 572), ponieważ w czerwcu 2024 r. gmina Cisna również wystąpiła o zezwolenie na odstrzał dokładnie do trzech niedźwiedzi brunatnych i Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska w styczniu 2025 r. zadecydował o umorzeniu postępowania. Przypuszczać należy, że decydujących argumentów dostarczyła wówczas Państwowa Rada Ochrony Przyrody, która jednoznacznie w swojej opinii wykazała, że odstrzał jest niezasadny i tym samym naruszałby prawo. Kolejne postępowanie z wniosku gminy Cisna z marca 2025 r. GDOŚ poprowadził w taki sposób, że po opinii PROP już nie wystąpił. Tym samym GDOŚ zaniechał merytorycznej oceny wniosku i zbadania jego zasadności przez profesjonalny, kolegialny organ związany z ochroną przyrody, w skład którego wchodzi eksperci zajmujący się na co dzień dużymi drapieżnikami. Jednocześnie w związku

z tym, że GDOŚ w istocie ponownie rozpoznał analogiczną sprawę do tej już rozstrzygniętej, pomijając Państwową Radę Ochrony Przyrody, organizacje ochrony przyrody nie brały udziału w przedmiotowym „nowym” postępowaniu, będąc przekonane, że nie nastąpi próba wydania kolejnej decyzji na zabijanie niedźwiedzi pod pozorem nowego postępowania.

Wszystkie wymienione wyżej argumenty wskazują, że konieczne jest podjęcie przez Rzecznika Praw Obywatelskich interwencji celem uruchomienia kontroli instancyjnej wskazanej decyzji GDOŚ. Podkreślić należy - co zostanie rozwinięte w uzasadnieniu niniejszego wniosku - że ochrona niedźwiedzia brunatnego, jako zwierzęcia podlegającego w prawie krajowym ochronie ścisłej i uznanego za gatunek tzw. priorytetowy w prawie unijnym, **stanowi część ochrony środowiska w rozumieniu konstytucyjnym, a w związku z tym stanowi jedną z gwarancji państwa wobec społeczeństwa w zakresie ochrony środowiska.** Zabicie tych zwierząt na podstawie wniosku gminy Cisna, bez rzetelnego rozpoznania podstaw tego wniosku w kontekście wymogów ustawy o ochronie przyrody, które to podstawy obejmują jedynie okoliczności całkowicie wyjątkowe, w sytuacji gdy niedźwiedzie objęte są najwyższą formą ochrony gatunkowej **stanowi bez wątpienia ingerencję w środowisko pojmowane jako dobro wspólne.** Przypomnieć w tym miejscu należy sprawę zabicia i oskórowania samicy wilka w Bieszczadach, w której sąd karny uznał czyn ten za przestępstwo, m.in. z art. 181 § 3 k.k. (wyrok SO w Krośnie z 7.11.2017 r., II Ka 338/17, niepubl., opisany w książce „Prawa zwierząt. Praktyczny przewodnik”, K. Kuszlewicz, wyd. Wolters Kluwer, s. 186). Jednym ze znamion tego czynu jest „istotna szkoda” w środowisku, polegająca na ranieniu albo zabijaniu zwierząt pod ochroną gatunkową. Sąd uznał, że zabicie wilka, mimo, że chodzi tylko o jednego osobnika, stanowi taką istotną szkodę, a tym samym wypełnia znamiona czynu zabronionego stypizowanego jako przestępstwo zagrożone nawet karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5, a nie wyłącznie wykroczenie z art. 131 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody zagrożone karą aresztu albo grzywny. Tym bardziej bezpodstawne pozbawienie życia trzech niedźwiedzi brunatnych w Bieszczadach - jednym z najcenniejszych miejsc przyrodniczych w Polsce, stanowiących kluczową dla populacji niedźwiedzi ostoję - stanowi zagrożenie dla dobra wspólnego. Niedźwiedź brunatny uznany jest bowiem przez ustawodawcę krajowego i europejskiego za zwierzę wyjątkowo cenne (ochrona ścisła i znaczenie priorytetowe), a nadto zgodnie z art. 21 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2023 r. poz. 1580 ze zm.) **„zwierzęta wolno żyjące stanowią dobro ogólnonarodowe** i powinny mieć zapewnione warunki rozwoju i swobodnego bytu (...)”. Wydanie wskazanej decyzji przez GDOŚ i jej wykonanie będzie stanowiło niebezpieczny precedens w zakresie ochrony kluczowej, konstytucyjnej wartości jaką jest ochrona środowiska.

Jednocześnie przedmiotowa decyzja tworzy naganne standardy dotyczące rozwiązywania tzw. sytuacji problemowych z udziałem niedźwiedzi, promując ich zabijanie, pomimo że gmina Cisna regularnie lekceważy nałożone na nią obowiązki związane z zarządzaniem odpadami

w sposób zapobiegający tzw. sytuacjom konfliktowym z niedźwiedziami. Chodzi o obowiązki wynikające w szczególności z:

- art. 7 ust. 1 pkt. 1 i 14 ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.);
- art. 3 ust 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2025 r. poz. 733);
- art. 16 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587 ze zm.)

UZASADNIENIE

Gmina Cisna wnioskiem z 13 marca 2025 r. (uzupełnionym pismami z 8 maja i 17 czerwca br.), zwróciła się do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o wydanie zezwolenia na odstąpienie od zakazu umyślnego zabijania do trzech osobników niedźwiedzia brunatnego (*Ursus arctos*) uzasadniając to koniecznością wyeliminowania zagrożenia jakie mogą stwarzać niedźwiedzie dla mieszkańców Gminy Cisna. .

Niedźwiedź brunatny objęty jest ochroną ścisłą na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380). Zgodnie z § 6 ww. rozporządzenia, zakazane jest m. in. umyślne zabijanie tych zwierząt. Niedźwiedź wymieniony jest także w załączniku II – jako gatunek o znaczeniu priorytetowym – oraz IV dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. U. UE. L. Z 1992 r. Nr 206, str. 7 ze zm.). Niedźwiedzie chronione są również na podstawie załącznika II do Konwencji o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Dz. U. UE. L. z 1982 r. Nr 38, str. 3). Szacowana populacja niedźwiedzi karpaccich w Polsce wynosi jedynie 127 osobników¹.

Zgodnie z art. 56 ust. 1 pkt 1 i ust. 4 u.o.p., Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska może zezwolić w stosunku do gatunków objętych ochroną ścisłą na czynności podlegające zakazom, określonym m.in. w art. 52 ust. 1 pkt 1 u.o.p., tj. umyślnego zabijania, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych, jeżeli wykonanie wnioskowanych czynności nie jest szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków zwierząt oraz w przypadku zaistnienia jednej z przesłanek wskazanych w art. 56 ust. 4 pkt 1-7 u.o.p. Oznacza to, że wydanie zezwolenia możliwe jest jedynie w przypadku łąnego spełnienia warunków o których mowa w przywołanym przepisie.

¹ Kaczensky, P., Ranc, N., Hatlauf, J., Payne, J.C. et al. 2024. Large carnivore distribution maps and population updates 2017 – 2022/23. Report to the European Commission under contract N° 09.0201/2023/907799/SER/ENV.D.3 "Support for Coexistence with Large Carnivores", "B.4 Update of the distribution maps". IUCN/SSC Large Carnivore Initiative for Europe (LCIE) and Istituto di Ecologia Applicata (IEA)

W przedmiotowej sprawie nie została spełniona przesłanka *braku rozwiązań alternatywnych*. Innymi słowy, istnieją możliwości osiągnięcia celów wnioskowanych czynności tj. minimalizacji zagrożenia ze strony niedźwiedzi, w inny, nieletalny, sposób. Do skutecznych sposobów minimalizacji sytuacji konfliktowych z niedźwiedziami należy m. in. odpowiedzialna gospodarka odpadami, polegająca na odpowiednim zabezpieczaniu odpadów komunalnych, w szczególności spożywczych, w celu uniemożliwienia dostępu do nich zwierzętom (np. poprzez stosowanie stalowych kontenerów wyposażonych w specjalne zabezpieczenie), oraz ich regularnej utylizacji. Łatwość w pozyskaniu pokarmu pochodzenia antropogenicznego skutkuje utrwaleniem zachowań polegających na poszukiwaniu pożywienia w otoczeniu siedzib ludzkich i oswajaniu się niedźwiedzi z obecnością ludzi. **Należy zwrócić uwagę, że na problem uwarunkowania niedźwiedzi na pokarm pochodzenia antropogenicznego w Bieszczadach naukowcy zwracali uwagę już w 2012 roku, w publikacji „Program ochrony niedźwiedzia brunatnego w Polsce – projekt”². W obszarach stałego występowania niedźwiedzi tylko działania prewencyjne, polegające właśnie na zapewnieniu braku dostępności niezabezpieczonego pokarmu pochodzenia antropogenicznego i odpadów komunalnych pozwoli trwale zminimalizować sytuacje konfliktowe z niedźwiedziami. Ograniczenie dostępu do pokarmu pochodzenia antropogenicznego jest kluczowym i najskuteczniejszym sposobem zapobiegania warunkowaniu na taki pokarm, a w konsekwencji sytuacjom konfliktowym z udziałem niedźwiedzi, ze wskaźnikami sukcesu sięgającymi do >90% redukcji takich incydentów³.**

W uzasadnieniu decyzji GDOŚ wskazał: „Wnioskodawca przekazał również informacje o podjętych działaniach prewencyjnych i minimalizujących sytuacje konfliktowe z udziałem niedźwiedzi, od poprzednio złożonego wniosku w tej samej sprawie. Poinformowano, że od kwietnia zeszłego roku zwiększono dwukrotnie częstotliwość odbioru odpadów, a od lipca częstotliwość odbierania odpadów zwiększono do czterech w miesiącu. Zwiększono ilość kontroli (gospodarstw domowych i przedsiębiorców) związanych z gospodarowaniem odpadami. (...) Zwiększono częstotliwość opróżniania przydrożnych koszy. Odpady zbierane są przez pracowników gminy każdego dnia. Zakupiono również pistolet hukowy i petardy.” (s. 3 decyzji). Organ jednak w żaden sposób nie zweryfikował oświadczenia Wnioskodawcy – wskazać przy tym należy, że z informacji posiadanych przez organizacje pozarządowe a także materiałów publikowanych w mediach społecznościowych wynika jednoznacznie, że twierdzenia te są

2 Selva, N., Zwijacz-Kozica, T., Sergiel, A., Olszańska, A., Zięba, F. 2012. Program ochrony niedźwiedzia brunatnego Ursus arctos w Polsce - projekt. SGGW, Warszawa: 1-182

3 Majić Skrbinšek A., Krofel M., Sergiel A., Gutleb B., Groff C., Zlatanova D., Huber D., Tironi E., Rossi E., Knauer F., Rauer G., Nadalin G., Kos I., Camarra J.J., Grab J., Blanco J.C., Jerina K., Elfström M., Wölfl M., Jonozović M., Blažič M., Haring M., Selva N., Molinari P., Männil P., Genovesi P., Schnidrig R., Rigg R., Chiriac S., Reljić S., Zwijacz-Kozica T., Fattori U., Breitenmoser U., Mertzanis Y. 2015. Defining, preventing, and reacting to problem bear behaviour in Europe. Report to DG Environment, European Commission, by Istituto Ecologia Applicata, Rome under contract no. 07.0307/2013/654446/S/ER/B3; 2015; (1-58)

nieprawdziwe i odpady pozostają niezabezpieczone we właściwy sposób. Mimo posiadanej z urzędu wiedzy władz samorządowych Gminy Cisna o występowaniu niedźwiedzi na terenie i w sąsiedztwie gminy, nie podjęły one kroków, które pozwoliłyby rzeczywiście zminimalizować ryzyko warunkowania niedźwiedzi na pokarm pochodzenia antropogenicznego i tym samym, zminimalizowałyby ryzyko wystąpienia sytuacji konfliktowych.

Podkreślić należy, że **w przypadku niedźwiedzi, które zdążyły już przyzwyczaić się do łatwo dostępnego pokarmu pochodzenia antropogenicznego, pierwszym i kluczowym krokiem jest jego usunięcie i odpowiednie trwale zabezpieczanie miejsc (i pojemników) do składowania odpadów. Jednocześnie należy prowadzić działania odstraszające polegające na aplikowaniu krótkotrwałych bodźców bólowych poprzez strzelanie gumowymi kulami. Warunkowanie awersyjne będzie skuteczne jeśli będzie prowadzone systematycznie - przy każdej próbie zdobycia pokarmu antropogenicznego zwierzę powinno otrzymać krótkotrwały bodziec bólowy. Uzyskana w ten sposób zmiana zachowania – unikanie siedzib ludzkich - będzie trwała o ile trwale usunięte zostanie także źródło łatwo dostępnego pokarmu.** Jak wynika z analizy uzasadnienie decyzji GDOŚ takich działań nie podjęto lub organ w ogóle tego zagadnienia nie zbadał – wskazano, że Gmina uzyskała zgodę na umyślne płoszenie i niepokojenie jednak nie sposób stwierdzić czy działania takie były podejmowane, a jeśli tak to czy było to wykonane w poprawny sposób.

Należy też podkreślić, że Karpaty (głównie Bieszczady i Tatry) są jedynym miejscem występowania niedźwiedzia brunatnego w Polsce a wśród celów ochrony Bieszczadzkiego Parku Narodowego określonym w Planie Ochrony dla tego Parku z 2022 r.⁴, w którym położona jest właśnie gmina Cisna, wymienia się „zachowanie populacji niedźwiedzia brunatnego (*Ursus arctos*)”. Jako wskaźnik właściwego stanu ochrony gatunku wskazuje się w Planie „utrzymanie liczebności na poziomie co najmniej 15 osobników dorosłych, dla których obszar Parku stanowi część ich terytorium, utrzymanie siedlisk gatunku i zapewnienie braku istotnych negatywnych oddziaływań”. Wskazujemy, że zgodnie z obecnymi szacunkami wskazanymi w Planie w Parku obecnie żyje 16-18 osobników tego gatunku. Jeżeli zatem ten szacunek jest prawdziwy w odniesieniu do jego dolnej granicy, to odstrzał 3 osobników oznacza nieosiągnięcie celu Planu Ochrony Bieszczadzkiego Parku Narodowego.

Zwracamy uwagę, że **bez podjęcia odpowiednich działań w omawianym wyżej zakresie, odstrzał nie przyniesie trwałego rozwiązania problemu** – w przyszłości kolejne niedźwiedzie pojawią się w poszukiwaniu pożywienia. Doświadczenia z innych krajów, np. Słowacji, świadczą jednoznacznie, że przy stale dostępnym pokarmie pochodzenia antropogenicznego (m.in. śmieciach) pojawiają się kolejne niedźwiedzie uwarunkowane na taki pokarm, nawet jeśli populacja jest regularnie redukowana poprzez odstrzał. Wyniki badań

4 <https://dziennikustaw.gov.pl/DU/rok/2022/pozycja/1919>

naukowych wskazują, że nie ma związku pomiędzy liczebnością populacji ani dostępnością naturalnego pokarmu a liczbą niedźwiedzi uwarunkowanych na pokarm pochodzenia antropogenicznego. Jedynym czynnikiem powodującym warunkowanie niedźwiedzi brunatnych antropogenicznym pokarmem jest jego łatwa dostępność w obszarach stałego występowania gatunku.

Jednocześnie nie została spełniona przesłanka *braku szkodliwości dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji* niedźwiedzia brunatnego. Ocena liczebności gatunku w Bieszczadach wykonana w latach 2022/2023 wykazała obecność 104 osobników⁵. Stan populacji niedźwiedzi w Polsce jest oceniany jako niewłaściwy – oczywistym jest, że odstrzał jest oddziaływaniem niekorzystnym. Nie jest zatem prawdą, że odstrzał trzech osobników (mając na uwadze powyższe dane, stanowiących około 3% populacji), nie wpłynie negatywnie na populację tego gatunku. Należy zwrócić uwagę, że Państwowa Rada Ochrony Przyrody w 2024 r. negatywnie zaopiniowała podobny wniosek Gminy Cisna o odstrzał trzech osobników niedźwiedzia⁶.

W przedmiotowej sprawie konieczne jest podjęcie pilnej współpracy Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie, Gminy Cisna oraz ekspertów ds. dużych drapieżników w celu wypracowania adekwatnych do uwarunkowań lokalnych - trwałych i skutecznych rozwiązań minimalizujących ryzyko sytuacji konfliktowych. Mimo, jak wynika z uzasadnienia decyzji GDOŚ, świadomości wszystkich wyżej wymienionych organów o postępującej synantropizacji niedźwiedzi, nie podjęto odpowiednich kroków – co w zasadzie wprost przyznał Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska w swoim komunikacie z 7 czerwca opublikowanym na stronie internetowej organu⁷, w którym wskazuje, że projekt obejmujący działania prewencyjne rozpocznie się dopiero w 2026 r.

Mając w szczególności na uwadze stan populacji niedźwiedzia w Polsce, zezwolenie na umyślne zabijanie – jako czynność nieodwracalną w skutkach – może zostać udzielone jedynie w sytuacji wyczerpania innych możliwości minimalizacji sytuacji konfliktowych, tylko w przypadku niedźwiedzi agresywnych stwarzających realne zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi. Ani Wnioskodawca ani GDOŚ nie uprawdopodobnił zaistnienia powyższych przesłanek. GDOŚ w uzasadnieniu decyzji wskazuje na opinie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie, który od 1 stycznia 2025 r. otrzymał od Urzędu Gminy 31 zgłoszeń o incydentach,

5 Śmietana W. 2024. Wstępna ocena liczebności i rozmieszczenia bieszczadzkiej populacji niedźwiedzia w latach 2022/2023. Raport naukowo-badawczy nr 1/2024.

6 Opinia z 10 sierpnia 2024 r. znak PROP-KOG/2024-05 w sprawie odstępowania od zakazu umyślnego zabicia 3 osobników niedźwiedzia brunatnego (*Ursus arctos*) na terenie gminy Cisna
https://prop.gov.pl/wp-content/uploads/2024/08/PROP-KOG-24-05_odstrzal_niedzwiedzi_cisna.pdf

7 <https://www.gov.pl/web/gdos/komunikat-gdos-w-sprawie-decyzji-zezwalajacej-na-odstepstwo-od-zakazu-umyslnego-zabijania-niedzwiedzia-brunatnego-w-celu-poprawy-bezpieczenstwa-mieszkancow-gminy-cisna>

które „z uwagi na charakter należy uznać za poważne, świadczące o stwarzaniu realnego niebezpieczeństwa dla człowieka i jego mienia oraz mające charakter cykliczny” (s. 4). Jak wskazano „Wszystkie zgłoszone incydenty polegały na przemieszczaniu i żerowaniu niedźwiedzi w odległości poniżej 50 metrów od ludzi bądź zabudowań mieszkalnych.” Należy podkreślić, że w żadnym przypadku nie ujawniono agresywnego zachowania niedźwiedzia wobec człowieka. Należy przy tym nadmienić, że z uwagi na brak rozróżnialnych cech osobniczych u niedźwiedzi, ofiarą tej skandalicznej decyzji mogą być osobniki „przypadkowe” – w decyzji wskazano wprost, że „nie można zidentyfikować konkretnych osobników przebywających na terenach zabudowanych” (s. 4).

Pragniemy także zwrócić uwagę, że dowodem na możliwość zapewnienia bezpieczeństwa niedźwiedzi i ludzi jest Tatrzański Park Narodowy. Tylko w 2023 roku TPN sprzedał ponad 4,5 mln biletów. Podobnie prezentuje się statystyka dla poprzednich dwóch lat: 2021 r. oraz 2022 r. - odpowiednio ponad 4,6 mln i 4,7 mln sprzedanych biletów (statystyki te nie uwzględniają osób zwolnionych z opłat na podstawie art. 12 ust. 7 u.o.p.). Pomimo małego obszaru TPN i dużej lokalnej populacji niedźwiedzi, nie dochodzi do sytuacji konfliktowych. Dzieje się tak dlatego, że TPN odpowiednio zarządza ruchem turystycznym i usuwa atraktanty pokarmowe z zasięgu tych drapieżników.

Inaczej niż w TPN, władze Gminy Cisna nie wywiązują się ze spoczywającego na nich obowiązku dbałości o porządek publiczny i bezpieczeństwo mieszkańców. Podejmowanie prób odstrzału niedźwiedzi w ramach zapewnienia bezpieczeństwa bezsprzecznie należy uznać za działania pozorowane. Odstrzał niedźwiedzi nie tylko nie doprowadzi do trwałego rozwiązania problemu ale jest także wysoce szkodliwy i nieetyczny.

Obowiązkiem władz publicznych jest ochrona środowiska, a więc także ochrony bioróżnorodności, która warunkowana jest m.in. obecnością dużych drapieżników takich jak niedźwiedź brunatny. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańców jest możliwe bez eliminacji gatunków drapieżnych ze środowiska. W związku z powyższym, zwracamy się z wnioskiem o podjęcie działań w kierunku unieważnienia przedmiotowej decyzji.

Jako organizacje działające na rzecz ochrony dziedzictwa przyrodniczego deklarujemy gotowość wsparcia merytorycznego w zakresie rozwiązań umożliwiających bezpieczną koegzystencję niedźwiedzi i ludzi.

W imieniu sygnatariuszy

Radosław Ślusarczyk

PREZES PNRWI
Ślusarczyk
Radosław Ślusarczyk

Lista sygnatariuszy:

1. Stowarzyszenie Pracownia na rzecz Wszystkich Istot
2. Towarzystwo Herpetologiczne NATRIX
3. Fundacja Zielone Kujawy
4. Green REV Institute
5. Future Food 4 Climate
6. Stowarzyszenie Okolica
7. Stowarzyszenie Z Szarym za Płotem
8. Fundusz Partnerstwa
9. Fundacja Zielone Światło
10. Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA
11. Stowarzyszenie Wolna Winnica
12. Fundacja Ludzie z Natury
13. Polski Klub Ekologiczny w Krakowie, Koło Miejskie w Gliwicach
14. Inicjatywa "Nasz Rzecznik"
15. Bractwo Czarnej Wody
16. Zielone Wiadomości
17. Fundacja Greenpeace Polska
18. Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła"
19. Klub Gaja
20. Stowarzyszenie Multiform
21. Stowarzyszenie Leśne Sprawy
22. Fundacja Mind and Gravity
23. Inicjatywa Dzikie Karpaty
24. Stowarzyszenie Empatia
25. Fundacja "W Imię Zwierząt"
26. Stowarzyszenie Ochrony Sów
27. Fundacja To Mój Patyk
28. Fundacja Dzikie Azyl - Centrum Pomocy dla Jeży i Dzikich Zwierząt
29. Akcja Demokracja
30. Fundacja Chatka Gołębia
31. Eko-Logiczna Lubelszczyzna
32. Koalicja Las Jest Nasz Pomorze Gdańskie
33. Towarzystwo na Rzecz Ochrony Przyrody
34. Fundacja Niech Żyją!
35. Stowarzyszenie Prawo do Przyrody
36. Inicjatywa Ratujmy Las Kotowicki
37. Polskie Towarzystwo Genetyki Konserwatorskiej LUTREOLA

- 38.Federacja Zielonych "GAJA"
- 39.Międzygatunkowo
- 40.Spółdzielnia Rewir
- 41.Stowarzyszenie Mudita
- 42.Stowarzyszenie Prawnicy na Rzecz Zwierząt
- 43.Stowarzyszenie Zielone Wrzosi
- 44.Wilczy Las
- 45.Fundacja Stabulo
- 46.Wspólny Las
- 47.Ratujmy kleszczowskie wąwozy
- 48.Las Tenczynek
- 49.Szeptająca z Drzewami
- 50.Kongres Ruchów Miejskich
- 51.Koci Patrol
- 52.Polskie Towarzystwo Etyczne
- 53.Niezależny ruch społeczny / Fundacja RODZICE DLA KLIMATU
- 54.EMPATHY
- 55.Praca Przyrodnika Sp. z o. o.
- 56.Stowarzyszenie Olszówka
- 57.Fundacja Mysikrólik Na Pomoc Dzikim Zwierzętom
- 58.Polska dla Zwierząt
- 59.Fundacja Otwarty Plan
- 60.Krakowskie Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami
- 61.Chrześcijanie dla Zwierząt
- 62.Centrum Ochrony Mokradeł
- 63.Fundacja Dzika Polska
- 64.Fundacja Klub Myśli Ekologicznej
- 65.Fundacja Szkatułka
- 66.Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki
- 67.Fundacja Czarna Owca Pana Kota
- 68.Opolskie Towarzystwo Przyrodnicze
- 69.FUNDACJA DZIKA ŁAWA
- 70.Fundacja Do Dzieła
- 71.www.jerzykiwpolsce.pl
- 72.Bytom Odrzański Ochrona Zwierząt
- 73.Drużyna Pierścienicy
- 74.#jestemzłosiem
- 75.Komitety Społeczne "Zielone Kuźniki"

- 76.Fundacja Zielona Mrówka
- 77.Spółdzielnia Leśnych Praktyków - Waldpark Zabrze-Rokitnica
- 78.Stowarzyszenie Carpatica
- 79.Dzika Ochota
- 80.Inicjatywa Las Wokół Miast
- 81.Fundacja Wegan dla Zwierząt
- 82.Stowarzyszenie Stołeczne Towarzystwo Ochrony Ptaków
- 83.Fundacja GAP Polska
- 84.Fundacja EkoRozwoju
- 85.Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze
- 86.Fundacja Noga w Łapę
- 87.Fundacja Szklane Pułapki
- 88.Fundacja Leśne Projekty
- 89.Fundacja Alarm dla Klimatu
- 90.Stowarzyszenie przyjaciół i Sympatyków Ekologii Zielona Ziemia
- 91.Towarzystwo Przyrodnicze ALAUDA
- 92.Stowarzyszenie Protest Porszewice
- 93.Fundacja dla Biebrzy
- 94.Fundacja alter eko
- 95.Fundacja Zazieleń Poznań
- 96.Stowarzyszenie Dom Przyrody i Kultury